

Korte mededelingen

Buidelmees in de IJsseldelta

In het kontaktorgaan van de natuur- en vogelwacht „De Vijfheerenlanden” (4e jrg. nr. 3, pag. 15) schrijft P. de Blok over de vondst van een nest van een buidelmees in juli 1970 in een moerassig en waterrijk gebied tussen de plaatsen De Zande en Zalk aan een oude IJssel-streng tussen Zwolle en Kampen. Toen hij het vond was het naar schatting 2 à 3 dagen in aanbouw. Dagelijks volgde hij de vorderingen van de bouw van het nest dat was bevestigd aan het uiteind van een dunne gevorkte wilgentak, op $\pm 1\frac{1}{2}$ meter boven het water. De diameter van het nest bedroeg ongeveer 6 à 7 cm. De zang van de vogel was een hoog geluidje, maar de buidelmees zelf heeft hij helaas niet gezien. De heer J. A. F. Koridon en diens collega determineerden het nest eveneens als dat van de buidelmees. Op 11 juli moest de heer de Blok naar huis terugkeren. En op 22 juli berichtte de heer Koridon hem dat de bouw van het nest niet was voortgezet.

De eerste nestvondst van de buidelmees in Nederland meldde S. Braaksma (Limosa jrg. 38, pp. 6-12 met foto) in de Brabantse Biesbosch in december 1962. De Avifauna van Nederland vermeldt negen gevallen (1 nestvondst, 5 vangsten en 3 waarnemingen) waaronder in de periode van 8 oktober 1967 t/m 1 januari 1968 op één plaats in Overijssel, twee in Noord-Holland en twee in Noord-Brabant in totaal 7 exemplaren waargenomen, waarvan er 4 werden gevangen en geringsd. (Limosa jrg. 41, pp. 27-30). Voor België betreft de eerste vaststelling een exemplaar dat 30 september 1966 te Chertal bij Luik werd gevangen. (Aves jrg. 4, pp. 1-2).

Het rapen van eieren van de kievit

In het hoofdstuk „Enkele andere argumenten” in het Vogeljaar no. 4, oktober 1970 blz. 303, wordt het rapen van eieren van kieviten min of meer goed gepraat, als zou vissen en jagen wreder zijn dan eieren rapen.

Men moet hier echter niet uit het oog verliezen, dat vissen en jagen de mens zelf in handen heeft.

Is er te weinig vis of zijn er bv. te weinig fazanten, dan wordt er wel vis gepoot en fazanten uitgezet en zelfs gevoerd tot algemeen genoeg van de visser resp. de jager. Dit is echter niet het geval bij de kievit.

De zeer nuttige vogel bepaalt zelf de stand al naar gelang de hoeveelheid voedsel.

De voortplanting wordt bij de kievit ook bepaald naar de voedsel-hoeveelheid.

Dit is een natuurlijk proces, waar de mens met de vingers af moet blijven.

Dus geen eieren rapen en zo mogelijk de wet grondig wijzigen.

• M. Bronswijk, Croeselean 255 Bis A, Utrecht

Steekproeven naar de kievitenstand

Ook kan men m.i. gunstige broedgebieden niet voor maatstaf nemen of de kievit wel of niet achteruit gaat (zie pag. 297). Deze gunstige broedgebieden krijgen toch immers steeds weer aanvulling van minder aantrekkelijke broedgebieden? Hierdoor kunnen voor de kievit gunstige broedterreinen toch elk jaar geheel met paren bezet zijn, alhoewel deze tóch achteruit kan gaan maar dan op die terreinen die het minst aantrekkelijk voor de soort zijn. Daarbij komt dat er in ons land toch steeds meer broedgebieden door wegen- en huizenbouw e.d. verloren gaan.

J.T.

Motie van het Coördinatie-Comité voor Bescherming van Vogels in België

De Jaarlijkse Algemene vergadering van de bij het Coördinatie-Comité voor de Bescherming van Vogels aangesloten verenigingen, gehouden te Namen op 27 juni 1970, heeft éénparig de volgende motie goedgekeurd, gericht tot de Belgische regering en de heer minister van Landbouw:

De Algemene Vergadering van de C.C.B.V. stelt vast, voor wat de vogelvangst betreft:

- de Europese broedvogelpopulaties ieder jaar tijdens de herfsttrek over België, ingevolge een praktisch onbepaalde en niet gecontroleerde vogelvangst, belangrijke verliezen ondergaan;
- het toelaten van de vogelvangst strijdig is met de Internationale Verdragen van Parijs 1902 en 1950 tot Bescherming van Vogels;
- de broedvogelpopulaties buitendien bedreigd worden door:
 - a. de illegale vogelvangst tijdens de lente en de winter;
 - b. het toenemend gebruik van verboden vangmiddelen, waarvan de verkoop toegelaten blijft;
 - c. een onverantwoord en overtollig gebruik van gifstoffen en pesticiden.

De Algemene Vergadering STELT VAST, voor wat de jacht betreft:

- de watervogels (voornamelijk kievit, waterhoen, eenden en talingen) van juli, vóór het einde van de ruitijd (onbekwaam tot vliegen), tot einde februari (vogels uitgeput ingevolge koude en voedselschaarste), tijdens meer dan zeven maanden ononderbroken mogen bejaagd worden;
- watersnippen en bokjes nog steeds op de drempel van de lente en tijdens de paartijd mogen geschoten worden;
- de eieren van de kievit tijdens de ganse broedperiode mogen geraapt worden, zodat deze soort negen maanden per jaar aan vernietiging onderhevig is.

Gezien deze talrijke gebreken en misbruiken, EIST de Algemene Vergadering van het C.C.B.V., in het kader van het Europees Natuurbeschermingsjaar, volgende wettelijke maatregelen:

- het onmiddellijk en totaal verbod van de vogelvangst;
- een strenger ingrijpen, een efficiënte controle en het correctionaliseren van de bestaande;

— een verkoops-, handels- en bezitsverbod voor verboden vangmiddelen, bovengrondse klemmen inbegrepen;

— wettelijke maatregelen om alleen de jacht op gekweekt wild toe te laten, inzonder dit geen ziekelijke prikkel wekt bij de vernielzucht van „schieters”.

De Algemene Vergadering van het C.C.B.V. verzoekt om de spoedige stemming en afkondiging van een Natuurbeschermingswetgeving, teneinde het natuurlijk leefmilieu, de fauna en de flora tegen roofbouw te beschermen.

De vogelvangst in België internationaal afgekeurd

De Belgische Ministers van Landbouw en Buitenlandse Zaken ontvangen jaarlijks duizenden protestbrieven, tegen het vangen van trekvogels, die hen uit het buitenland rechtstreeks of door bemiddeling van de Belgische Ambassades overgemaakt worden.

Teneinde de talrijke protesten te kunnen beantwoorden, waarbij de departement van Landbouw betrokken werd, heeft de minister Charles Heger zich verplicht gezien antwoordbrieven te laten drukken.

Met de bedoeling de internationale publieke verontwaardiging te ontzenuwen en nogmaals zijn verantwoordelijkheid ter zake te kunnen ontlopen, verklaart de minister van Landbouw „dat enkel het vangen van enkele vogels mogelijk blijft”, door meer dan 20.000 vogelvangsters, die deze jacht gedurende een jaarlijks totaal van omstreeks één miljoen vangdagen uitoefenen.

Het Coördinatie-Comité voor de Bescherming van Vogels heeft tegen deze bedrieglijke en misleidende verklaring krachtig geprotesteerd.

Het is treffend het diepgaand verschil vast te stellen tussen een dergelijke verklaring van de Belgische verantwoordelijke minister, gericht tot de internationale opinie, en deze die onlangs werden afgelegd door de Raad van Europa en de Internationale Jachtraad, waarbij het totaal en streng verbod van het schieten en vangen van kleine zangvogels in gans Europa wordt gevraagd.

Bescherming zeearenden ook in 1971

De bewakingsactie van de laatste zeearenden in Sleswijk-Holstein (WF-project 341) in het voorjaar van 1970 is uitstekend verlopen. Totaal 48 donateurs namen er aan deel, waardoor de 4 bezette horsten zolang als nodig bewaakt werden. Doordat hierdoor alle verstoring werd uitgeschakeld was het de gelijktijdig opererende studententeams van de Rijksuniversiteit Utrecht en de Vrije Universiteit mogelijk een uitgebreid onderzoek te doen naar vergiftiging en levenswijze. Van 3 horsten kwamen de legsels niet uit. Een horst bracht een gezond jong voort. Uit de allereerste resultaten komt nu al duidelijk naar voren, dat pesticiden waaronder DDT hiervoor waarschijnlijk verantwoordelijk zijn. Ook het ongemene koude voorjaar kan nadelig gewerkt hebben. Opvallend was, dat het arendenpaar dat een jong groot bracht, de hele winter doorgevoederd was, waardoor het waarschijnlijk minder gifstoffen naar binnen kreeg. Daarom zal getracht worden deze winter alle arendenparen op deze wijze te helpen.

Met spanning wordt het voorjaar van 1971 afgewacht en bij deze wordt wederom een beroep gedaan op belangstellenden één of liever twee weken in een verwarmde caravan de bewaking op zich te nemen van een arendenpaar.

Met kan zich opgeven bij de heer H. J. Haakman, directeur van het Wereld Natuur Fonds (Nederland), Postbus 7, Zeist, s.v.p. onder vermelding van eigen telefoonnummer.

Nieuwe controleurs Vogelwet 1936

De Staatssecretaris van het Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, mr. H. J. van de Poel, heeft aangesteld als ambtenaar belast met het opsporen van de feiten bij de Vogelwet

1936 strafbaar gesteld de heren: A. van den Berg, Apeldoorn; B. Boekhout, Rotterdam; P. Hessel, Utrecht; M. P. Kersten, Utrecht; P. G. M. J. Keij, Utrecht; J. P. Krol, Velp; J. A. M. Loozekoot, Utrecht; R. Meijer, Slidrecht; drs. R. J. de Meijer, Utrecht; A. Muis, Schiedam; drs. J. C. H. Oudemans, Beekbergen; L. F. Rynja, Bussum; J. Tombroek, Veenendaal; F. E. M. Vlak, Utrecht; N. E. Vogel, Hengelo en ir. P. J. J. Willems, Bilthoven.

Polyvinylchloride nestkasten

In antwoord op de korte mededeling van de heer M. J. Treep over nestkasten bij Vroomshoop (pag. 354) kan ik het volgende antwoorden:

- a. Er zijn twee soorten PVC-nestkasten, resp. van 28 en 30 mm, zodat er selectie mogelijk is voor de kleinere soorten, zoals glanskop, pimpel- en zwarte mees, die alle in de PVC-kastjes voorkwamen. Bovendien zal er nog geëxperimenteerd worden met PVC-kastjes met een vlieggat van 36 en 40 mm voor gekraagde roodstaartjes, alsmede met grotere kasten voor spechten. Dit laatste blijft onafgezien van het materiaal de moeilijkheid om spreuwen en kauwen uit de kasten te houden. Ik ben van mening dat naast PVC-kastjes er geëxperimenteerd dient blijft te worden met kleinere houten kastjes, al zou het alleen al voor de kuifmezen zijn, die wij tot heden niet in de PVC-kastjes hebben gehad.
 - b. Er blijven in PVC-kastjes in geen geval meer dode nakomertjes achter dan in houten kastjes. Vast staat dat de vogels in PVC-kastjes niet voortijdig de kastjes verlaten, gezien de gladheid van het materiaal. Nog een voordeel van PVC-kastjes is dat de vogels sneller het nest klaar hebben, doordat ze minder nestmateriaal nodig hebben, in houten kastjes. Vast staat dat de vogels in PVC-kastjes niet voortijdig de kastjes verlaten, gezien de gladheid van het materiaal. Nog een voordeel van PVC-kastjes is dat de vogels sneller het nest klaar hebben, doordat ze minder nestmateriaal nodig hebben.
- L. Blaauw, Larikslaan 12, IJhorst (post De Wijk).

Minder algemene soorten in nestkasten

In de berkenblokken voor parkieten krijg ik bij mij in de tuin regelmatig broedende zwarte mezen, kuifmezen en glanskoppen. Ja, zelfs ondanks dat er eigenlijk weinig naaldhout in mijn omgeving is. Het nadeel van deze blokken is dat zij weinig duurzaam zijn en slechts één of twee jaar meegaan. Mocht men een goedkope aanmaak van deze blokken kunnen bewerkstelligen, dan zou ik voor bovengenoemde soorten deze broedgelegenheid willen aanbevelen.

Het dakje moet wel met asbest of zink afgedekt zijn, zodat het regenwater niet in de kast kan komen.

J.T.

„Uleborden” weer open voor de uilen

Vanouds zijn de meeste boerderijen in Friesland voorzien van twee „ulebuorden”, de driehoekvormige afsluiting van de nok van het dak. In zo'n ulebuord hoort dan een opening te zijn, welke wellicht dient voor ventilatie, maar waarachter ook graag uilen broeden. Het schijnt, dat de laatste tijd vele van deze openingen zijn dichtgetimmerd. De Bond van Friese Vogelbeschermingswachten beijvert zich voor het weer openmaken van deze „ulebuorden” om zodoende de achteruitgang van de uilen een klein beetje tegen te kunnen gaan.

Wees wijs met de waddenzee!

In de bij het proefschrift gevoegde stellingen van Dr. A. L. Spaans, die onlangs aan de Rijksuniversiteit te Leiden promoveerde, was er één die het volgende luidde:

„Bij overwegingen omtrent het inpolderen van de Waddenzee of gedeelten daarvan dient men tevens te bedenken dat Nederland bij uitvoering van deze plannen het morele recht verspeelt bij andere landen aan te dringen op het behoud van pleisterplaatsen van Nederlandse vogels”.

Grote trappen in Europa ernstig bedreigd

De grote trap is sinds 1969 in Oostenrijk

en sinds 1970 ook in Hongarije volledig beschermd. Zij hebben niet alleen te lijden van de omzetting van de steppen in bouwland en wijngaarden, van bovengrondse elektrische leiding en mechanisering van het landbouwbedrijf, maar vooral ook van het gebruik van biociden. Van de eieren van de grote trap is 50% onvruchtbaar; vele kuikens komen misvormd ter wereld en de oudere vogels worden onvruchtbaar.

De grote trap is in Europa een der vogelsoorten die het ernstigst worden bedreigd. In de laatste decennia is de achteruitgang van dit grootste veerwild van Europa zo snel gegaan, dat men bevreesd is dat weldra het kritische punt, waarop geen herstel meer mogelijk is, zal zijn bereikt. Het enige reservaat voor de grote trap bevindt zich in het zuiden van Tsjechoslowakije alwaar er nog ± 200 stuks leven.

Alpenarend nu beschermd

Uit Manilla komt het bericht dat president Marco van de Philippijnen dezer dagen een wet heeft ondertekend, waarbij in het belang van het behoud van de apenarend (*Pithechophaga jefferyi*) het doden, vangen, kopen of verkopen van deze vogel wordt verboden.

De apenarend, die pas in 1894 werd ontdekt, leeft uitsluitend op de Philippijnen (op Mindanao en nog enkele op Luzon, broedde vroeger ook op de eilanden Leyte en Samar), waar de populatie in de laatste jaren, als gevolg van de vernietiging van zijn bosbiootop en van directe vervolging, is gedaald tot minder dan 100 vogels. Met de afkondiging van deze wet is een heel oude wens van de natuurbescherming vervuld.

Appèl aan de Ver. Naties ter bescherming van de natuur

Afdrukken van een petitie waarin gepleit wordt voor o.a. stopzetting van moord op op zeehondenbaby's en laatste walrussen, stopzetting van watervervuiling, ondeskundig gebruik van insecticiden en milieuverontreiniging zijn verkrijgbaar bij de kunstschilder Gerard Esser, Quellijnstraat 155³, Amsterdam (tel. 020 - 739054, postgiro 21.35.697). Verzamel hierop hand-

tekeningen en zend deze vóór 15 februari 1971 terug naar de heer Esser die deze petitie de V.N. wil aanbieden.

Adhesiebetuigingen werden ontvangen van Z.K.H. Prins Bernhard, de Burgemeester van Amsterdam en vele anderen. De heer Esser is bereid op scholen of voor verenigingen nadere toelichting op deze kwestie te geven.

Postzegelverzamelaars

De aankondiging van de bijeenkomst van postzegelverzamelaars te Utrecht werd door velen te laat ontvangen omdat de nummers voor de abonnées die „Het Vogeljaar” via de Ver. tot Bescherming van Vogels ontvangen enkele weken te laat werden verzonden.

Vogelbescherming heeft ons toegezegd dat men zal pogen in de toekomst te voorkomen dat „Het Vogeljaar” aan hun leden pas zo laat wordt verstuurd.

Alle verzamelaars die op de plannen schriftelijk reageerden zullen per stencil ingelicht worden en hen wordt tevens verzocht het vragenlijstje te beantwoorden waardoor met hun wensen rekening kan worden gehouden. Wij streven er naar in het begin van 1971 een nieuwe bijeenkomst aan te kondigen.

J.T.

Het stookolievogelonderzoek

In verband met een op korte termijn te publiceren artikel over de huidige stand van zaken inzake het stookolievogelonderzoek verzoeken wij alle medewerkers, die hun gegevens nog niet instuurden vriendelijk uit zo spoedig mogelijk te doen. Ook zouden wij graag beschikken over de bevindingen van hen, die zich hebben beziggehouden met pogingen stookolieslachtoffers te genezen.

Wij beschikken reeds over enige belangwekkende rapporten betreffende dit onderwerp, ook uit het buitenland, en het lijkt ons goed een samenvatting van de resultaten te publiceren.

Uw bijdragen worden graag ontvangen op het Rijksinstituut voor Natuurbeheer, afd. Zeist, Laan van Beek en Royen 40-41, Zeist, t.a.v. J. J. C. Tanis.

De vogels van Ameland

Het Rijksinstituut voor Natuurbeheer, afd. Zeist bereidt een publicatie voor over de vogels van Ameland. Door de rapporten van het Staatsbosbeheer en eigen onderzoek beschikken wij reeds over een groot aantal gegevens, waaruit blijkt, dat Ameland avifaunistisch zeer interessant is en onvermoede verrassende aspecten bevat. Wij zouden het dan ook zeer op prijs stellen alle vogelwaarnemingen, die op dit eiland werden gedaan, zowel betreffende broed- en trekvogels, te ontvangen.

Daarom doen wij een beroep op de medewerking van allen, die beschikken over gegevens betreffende dit onderwerp, die niet eerder aan het Staatsbosbeheer of het Rijksinstituut voor Natuurbeheer werden gemeld.

Ook feiten materiaal over het aangrenzende waddengebied zijn zeer welkom. Alle meldingen worden graag ontvangen op het Rijksinstituut voor Natuurbeheer, afd. Zeist, Laan van Beek en Royen 40-41, Zeist, t.a.v. J. J. C. Tanis.

Problemen rondom de lepelaar

Bij alle vogelaars is het genoegzaam bekend, dat het er met de broedvogelstand van de lepelaar in ons land helaas niet rooskleurig voorstaat. In verband hiermee zijn wij reeds jaren geleden begonnen een onderzoek in te stellen naar de mogelijke oorzaken van deze achteruitgang. (Zie jrg. 12, 1964 no. 4, pag. 323.) Hierbij bleek onder meer belangrijk, waar de vogels tijdens hun verblijf in ons land buiten hun broedkolonies verblijven.

Om ons inzicht te verruimen richten wij een vriendelijk verzoek tot u ons te melden, waar u in het jaar 1970 buiten de broedplaatsen lepelaars op rust- en fourageerplaatsen hebt aangetroffen, met vermelding van datum, aantallen en eventuele andere bijzonderheden.

Vooraf de waarnemingen vanaf juli tot de herfsttrek zijn ons zeer welkom. U kunt ons zeer gerieven uw bevindingen te sturen naar het Rijksinstituut voor Natuurbeheer, afd. Zeist, Laan van Beek en Royen 40-41, Zeist, t.a.v. J. J. C. Tanis.

Onderzoek naar volgroeide blauwe reigers

Sinds enige tijd tracht ondergetekende in samenwerking met het Zoölogisch Museum te Amsterdam en een werkgroep van het Instituut voor Veterinaire Farmacologie en Toxicologie te Utrecht onder leiding van Drs. J. H. Koeman, zoveel mogelijk volgroeide blauwe reigers te onderzoeken. Dit gebeurt in aansluiting op een langdurige veldstudie van deze vogels.

Het hier bedoelde onderzoek is toegespitst op twee punten:

1. het verkrijgen van informatie over de samenhang tussen leeftijd en verenkleed. Het is reeds gebleken, dat de huidige handboeken hierover onjuiste gegevens bevatten.
2. een analyse van veren en weefsels naar het voorkomen van vergiften en ziekteverschijnselen.

Deze punten zijn van belang voor de eerder genoemde veldbiologische studie en voor een bepaling van de invloed van de milieuverontreiniging op deze vogelsoort.

Onze aandacht gaat vooral uit naar geheel of gedeeltelijk uitgekleurde vogels (hoewel ook vogels, die het afgelopen voorjaar geboren zijn van belang kunnen zijn).

Deze oproep tot medewerking aan dit onderzoek wordt nu tot u gericht, omdat door voorafgaand jarenlang intensief

ringwerk de kans op het aantreffen van geringde vogels waarvan het onderzoek voor ons uitermate belangwekkend is, groter is dan ooit. Voorts is in het vooruitzicht van de komende vorstperiodes de kans weer groot, dat verzwakte of dode blauwe reigers aangetroffen worden. In dat geval vragen wij u:

a. dood gevonden vogels (in verse toestand) zo snel mogelijk op te sturen aan: het Zoölogisch Museum, afd. Vogels, Plantage Middenlaan 53, Amsterdam. Op verzoek worden verzendkosten vergoed.

Is de vogel geringd en kan deze niet opgestuurd worden (niet vers genoeg of i.v.m. prepareren) dan zou ondergetekende een bericht (zo mogelijk telefonisch als het dier niet geconserveerd wordt) zeer op prijs stellen.

b. levende dieren, die tijdelijk voor herstel, in gevangenschap verblijven, kunnen ook zeer waardevolle gegevens opleveren (allicht zonder risico voor de dieren). In dat geval verzoeken wij ook inlichtingen over de verblijfplaats te verstrekken aan ondergetekende.

(Indien niet elders onderdak voor deze dieren kan worden verkregen is plaatsing van een zeer klein aantal in Amsterdam mogelijk. Contactadres eveneens: ondergetekende.)

Bij voorbaat dank voor uw medewerking, namens de medewerkers:

• A. A. Blok, Vrijheidslaan 60³, Amsterdam (Z.), telefoon 020 - 71 17 45